

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра соціальної психології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«РОБОТА ПСИХОЛОГА З ДІТЬМИ З ОПОЗИЦІЙНО-ВИКЛИЧНИМ
РОЗЛАДОМ»**

Термін навчання : 3 роки 10 місяців
053 Психологія (Бакалавр)
«Дитяча психологія і психологічна практика»
Галузі знань 05 Соціально-поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “ 30 ” серпня 2023 р

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Робота психолога з дітьми з опозиційно-викличним розладом
Викладач	Когутяк Надія Михайлівна
Контактний телефон викладача	0666375758
Email викладача	nadiia.kogutiak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС: 90 год
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Понеділок 14.00-15.00

2. Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Робота психолога з дітьми з опозиційно-викличним розладом» покликана ознайомити студентів із опозиційно-викличним, або опозиційно-зухвалим розладом (ОВР) - це стійка модель зухвалої, неслухняної та агресивної поведінки по відношенню до авторитетів, яка зберігається щонайменше 6 місяців. У таких дітей поведінка вирізняється наступними особливостями: злий чи дратівливий настрій, конфліктна/виклична поведінка, мстивість. Типи поведінки включають: непокору авторитетам, суперечки, втрату контролю над собою, відмову слідувати правилам, навмисне докучання людям, покладання провини на інших за власні дії, легку дратівливість і легковажну поведінку. Методи психологічної допомоги для дітей/ підлітків з опозиційно-викличним розладом поведінки чи їх батьків мають науково-доказові рекомендації, засвоєння яких і буде відбуватися в час вивчення дисципліни.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни за вибором студента «Робота психолога з дітьми з опозиційно-викличним розладом» є оволодіння основними поняттями та методами психологічної діагностики й втручання з опозиційно-викличного розладу поведінки у дітей, вміти диференціювати даний розлад від субклінічних проявів та інших поведінкових розладів у дітей та підлітків..

Основними цілями курсу є:

- Засвоєння методів ефективного планування та застосування теоретичних й емпіричних досліджень,
- Вміти робити збір анамнестичних даних,
- Вміти впроваджувати ключові тактики ведення пацієнтів з ознаками поведінкових розладів,
- Робити комплексне обстеження, після якого представляти інформацію та узгодження плану допомоги;
- Здійснювати психологічний супровід для батьків/опікунів та допомагати їм у розвитку позитивного поведінкового керівництва

4. Програмні компетентності та результати навчання

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити критично, креативно і

гнучко.

СК5. Здатність до психодіагностичної діяльності, використання відповідних методик для оцінки властивостей розвитку, особливостей поведінки та шляхів психологічної допомоги.

СК10. Здатність визначати відповідність нормативам розвитку та організовувати психологічну допомогу дітям та підліткам..

Досягти програмних результатів:

ПР17. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год
самостійна робота	60 год

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VIII	053 Психологія	IV	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	сем. заняття	сам. роб
Тема 1. <i>Поведінкові розлади як сучасна проблема ментального здоров'я.</i>	4	2	10
Тема 2 <i>Діагностичні ознаки опозиційно-викличного розладу у дітей та підлітків</i>	2	4	10
Тема 3 <i>Аналіз проблеми ОВР крізь призму біопсихосоціальної моделі</i>	2	2	10
Тема 4. <i>Сучасні науковообґрунтовані протоколи допомоги при ОВР</i>	2	2	10

Тема 5. Стадії розвитку тренінгової групи та їх характеристика	2	4	10
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним і підсумковим контролюми. Об'єктом оцінювання знань умінь та навичок студентів є програмний матеріал освітнього компонента, засвоєння якого перевіряється під час контролю. Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних, робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту, здатності публічно, письмово чи в електронному форматі представляти певний матеріал. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі (опитування на семінарських заняттях, тестування, контрольна робота, самостійна робота). Підсумковий контроль - залік. Залік виставляється на останньому семінарському занятті як підсумок виконання всіх визначених робочою програмою завдань. Мінімальна кількість балів – 50. Максимальна кількість балів – 100. <table border="1" data-bbox="600 1104 1482 1391"> <thead> <tr> <th colspan="2">Накопичування балів під час вивчення дисципліни</th> </tr> <tr> <th>Види навчальної роботи</th> <th>Максимальна кількість %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Лекція</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Семінарське заняття</td> <td>20 (4*5)</td> </tr> <tr> <td>Самостійна робота</td> <td>30 (3*10)</td> </tr> <tr> <td>Поточний тестовий контроль знань</td> <td>30 (3*10)</td> </tr> <tr> <td>Підсумковий контроль знань (контрольна робота)</td> <td>20 (1*20)</td> </tr> <tr> <td>Максимальна кількість балів</td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table>	Накопичування балів під час вивчення дисципліни		Види навчальної роботи	Максимальна кількість %	Лекція	-	Семінарське заняття	20 (4*5)	Самостійна робота	30 (3*10)	Поточний тестовий контроль знань	30 (3*10)	Підсумковий контроль знань (контрольна робота)	20 (1*20)	Максимальна кількість балів	100
Накопичування балів під час вивчення дисципліни																	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість %																
Лекція	-																
Семінарське заняття	20 (4*5)																
Самостійна робота	30 (3*10)																
Поточний тестовий контроль знань	30 (3*10)																
Підсумковий контроль знань (контрольна робота)	20 (1*20)																
Максимальна кількість балів	100																
Вимоги до письмових робіт	<i>При виконанні письмових завдань оцінювання відбувається за наступними критеріями:</i> <i>5 б. виставляється, коли питання письмової роботи розкриті повністю, наведені приклади описаних явищ, подано обґрунтування виникнення того чи іншого явища.</i> <i>4 б. виставляються у разі недостатнього аналізу явища, наведено лише один приклад, питання розкрито не в повній мірі, проте студент дав відповіді на всі питання.</i> <i>3 б. за контрольну роботу виставляється, коли студент не відповів на одне питання контрольної роботи, дав часткові відповіді на решта і не навів приклади описаних явищ.</i> <i>2 б. виставляється, коли студент не відповів на половину питань, проте дав часткові малозмістовні відповіді на решта.</i> <i>1 б. виставляється студенту, який не відповів на жодне питання, або у відповідях не розкритий зміст питання.</i> <i>Тестування у системі дистанційного навчання передбачає</i>																

	надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів. Впродовж курсу студенти проходять три етапи поточного тестування. Письмове завдання студенти подають у систему Google classroom, де і прописана інструкції до завдання відповідно до тематики і проєктного підходу навчання. У типи завдань: - розв'язування ситуаційних задач, кейси, есе; - презентації результатів виконаних завдань та досліджень; - інші види індивідуальних та групових завдань.. Термін здачі – 15 тиждів навчання
Семінарські заняття	При підготовці до семінарських занять студенти повинні продемонструвати вміння здійснювати огляд літератури за ключовими поняттями теми, анотують та конспектують періоджерела, оформляють відповіді на питання семінару у вигляді асоціативних малюнків-схем, пишуть есе, розглядають клінічні випадки, дискутують з приводу напрямків психологічної допомоги особам, розробляють заходи психологічної просвіти з питань збереження психічного здоров'я і стану психологічного благополуччя. Усне опитування студентів може здійснюватись індивідуально або фронтально. Критерії оцінювання: - розуміння роботи навчальної групи та викладача за обраною формою (1 б.); - ступінь готовності до роботи за обраною формою, використання наочності (роздаткових матеріалів, заповнення таблиць, схем, малювання на дошці, плакати) (2 б.); - вільне володіння матеріалом щодо обраного питання, пояснення головних понять (1 б.); - підведення підсумків, вміння робити висновки (викладення основної ідеї теми, що розглядалася, у вигляді тез, вираження власного ставлення до питань, що висвітлюються, зазначення ще не вирішених проблем, звернення до аудиторії тощо) (1б.)
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали не менше 55% завдань, передбачені навчальною програмою з дисципліни та набрали за поточну успішність кількість балів, не меншу за 50 балів
Підсумковий контроль	Залік виставляється на завершальному семінарському занятті шляхом підсумку попередньо отриманих результатів за різні форми контролю

8. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи	Студенти денної форми навчання виконують і здають всі завдання для самостійної роботи під час тижнів контролю самостійної роботи студентів. Тести до тем виконуються у день відповідного практичного заняття. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами. Оцінки за роботу на семінарських заняттях отримують за виконання самостійної роботи та її презентації не пізніше ніж за 1 тиждень до останнього семінарського заняття.
Відвідування занять	Політика курсу передбачає своєчасне виконання студентами усіх видів робіт. У випадку пропуску пар з поважних причин студенти мають право відпрацювати невиконаний обсяг робіт за умови надання необхідної документації (довідки і т.ін.). Усі ці роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час консультацій, при цьому не пізніше ніж за 1 тиждень до останнього семінарського заняття в даній студентській групі. Студент, який пропустив заняття без поважних причин, не отримує бали за усні відповіді. Невиконані своєчасно тести, контрольну роботу, завдання для самостійної роботи можуть виконати і здати до наступного семінарського заняття, однак оцінка при цьому буде знижена на 20 %. Передбачено додаткові бали (до 3) за активну участь на семінарських заняттях чи іншу наукову активність.
Академічна доброчесність	Студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника. Положення про запобігання академічному плагіату: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf Положення 2 https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Кодекс.FR12.pdf У випадку виявлення випадків плагіату у виконанні навчальних завдань, академічної недоброчесності (списування), пред'явлені студентом завдання не зараховуються.
Неформальна освіта	Можливі зарахування курсів, які відповідають змісту дисципліни загалом чи її окремих тем. Такі курси зараховуються відповідно як опрацьована тема чи як виконане практичне завдання за умови наявності презентації пройденого курсу та його підтвердження сертифікатом. Рекомендовані платформи: Prometheus , EdEra, Coursera Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

8. Рекомендована література

1. Комінко С. Б., Кучер Г. В. Кращі методи психодіагностики. Тернопіль : Картбланш, 2005. 406 с.
  2. Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Косенко А. Ф., Кочергіна Т. І. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. Київ : Інкос, 2002. 272 с.
  3. Синопис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків / перекл.з англійської; упор. Та наук ред. Леся Підлісецька. (Серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія»). Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. 112 с.
  4. Довідник діагностичних критеріїв DSM – 5. Американська психіатрична асоціація. Львів, 2023
  5. Детальніше: <https://medkniga.com.ua/55718-dovidnik-diagnostichnih-kriteriyiv-dsm-5-amerikanska-psihiatrichna-asotsiatsiya/>
  6. Грінберг Джолента. Як давати собі раду: чого ми навчилися за 50 книжками із саморозвитку / Джолента Грінберг і Кристен Майнзер; пер. з англ. О. Кондратюка.—Київ : Yakaboo Publishing, 2020.—192 с.
  7. Barkley, Russell A., Ph.D. Taking Charge of ADHD: The Complete, Authoritative Guide for Parents. 4th ed. New York: Guilford Press, 2020.
  8. Едвард Гелловелл, Джон Рейті РДУГ: перезавантаження. Ефективні стратегії для повноцінного життя з розладом з дефіцитом уваги та гіперактивністю в дітей і дорослих. Yakaboo Publishing, видання українською мовою, 2022
- ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:
9. Kogutiak N., & Mytsko V. (2023). Research on the Efficacy of Reciprocal Imitation Training for Children with Autism Spectrum Disorders. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*, (10), 339-359. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-17>
  1. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О.О. Чабана, О.О. Хаустової. — 2-ге видання, виправлене і доповнене. — К.: Видавничий дім Медкнига, 2019. — 112 с.
  2. Гаят, Майкл. Дивись уперед. Надійний шлях до омріяного життя /Майкл Гаят, Деніел Гаркаві ; пер. з англ. Оксани Кацанівської. — К. : Наш формат, 2016. — 176 с.

Викладач

Когутяк Надія Михайлівна